

VAN-DİLKAYA HÖYÜĞÜ 1988 KAZILARI

Prof. Dr. ALTAN ÇİLİNGİROĞLU

Van-Dilkaya Höyüğü kazıları 1988 kazı sezonunda 23 Haziran-8 Ağustos tarihleri arasında Prof. Dr. Altan ÇİLİNGİROĞLU başkanlığında Araştırma Görevlisi Zafer DERİN ve Uzman Haluk SAÇLAMTİMUR'un da katıldığı bir ekip tarafından yürütülmüştür. Kazı ekibinde Ege Üniversitesi, Ankara Üniversitesi ve Londra Üniversitesinden 15 öğrenci yer almıştır.

Önceki yıllarda çalışılan ve genellikle Erken Transkafkasya kültürü veren açmalara ek olarak höyüğün en üst noktasında Demir Çağ katlarını bulmak amacıyla iki açma daha açılmıştır. (HARİTA)

N5 AÇMASI : (Resim. 1)

Dikdörtgen ve yuvarlak planlı evlerin bir arada ortaya çıktığı N5 açmasındaki önceki yıllarda yapılan çalışmalar yerleşme yerinin en erken mimari ve keramik buluntularını vermişti. Bu buluntular Doğu Anadolu Erken Tunç Çağ II olarak da tanımlanabilecek Erken Transkafkasya II kültürüne aittir. Höyükte bu dönemden önceye ait olabilecek evrelerin varlığının araştırılması amacıyla N5 açmasındaki çalışmalara yön verildi. Bu amaçla sürdürülen kazılar sırasında açmanın doğusunda yuvarlak planlı bir kar çukuru ortaya çıkartıldı. Ağız seviyesi kar çukuru ile aynı düzlemde olan bir kül çukurunun varlığı bu alandaki evlerin önünde bir avlunun yer aldığını göstermektedir.

Açmanın güney bölümünde sürdürülen çalışmalar -6.73 m'de 0.12 m. kalınlığında bir kum tabakasının varlığını göstermiştir. Yer yer çakıl ile karışık ele geçen tabakanın altında en kalın yeri 0.03 cm. olan bir yangın izi ele geçmiştir. Sözü edilen yangın tabakasının altında çok ince bir kültür katı vardır. Ancak bu kattan keramik ele geçmemiştir. Bu alanda -7.00 m. den sonra ana toprağa inilmiştir. Anotoprak olarak düşündüğümüz alanda kazılar daha da derinleştirilmiş ancak 0.75 m. daha derine inilmesine karşın hiçbir kültür izine rastlanılmamıştır. Böylece N5 açmasında Erken Transkafkasya II dö-

neminden daha önceye giden bir kalıntının olmadığı kanaatine varılmıştır. Bu konuda kesin sonuç 1989 yılı kazalarıyla elde edilecektir.

M5 AÇMASI : (Resim. 2)

N5 açmasında önceki yıllarda bulunan dikdörtgen ve yuvarlak planlı evlerin devamlarını bulabilmek amacıyla açılan M5 açmasındaki çalışmalar olumlu sonuç vermiş ve açma içinde kuzey-güney doğrultusunda uzanan birkaç adet dikdörtgen evin varlığı saptanmıştır. I. No'lu mekan olarak adlandırılan alanda -4.27 m. de (1666.93) üzeri saz hasırla örtülmüş tabana rastlanmıştır. Mekanın batı duvarında paralel olarak uzanan bir seki vardır. Mekan kuvvetli bir yangın geçirmiştir. Yangın içinde elde edilen çanak-çömlekler Erken Transkafkasya II kültürünün ürünüdür.

M5 açmasının "d" plan karesindeki çalışmalar II. No'lu mekanı ortaya çıkarmıştır. Mekan içinde ele geçen yoğun kül kalıntıları ve fırınlar bu alanın mutfak olarak kullanıldığını göstermektedir.

Açmanın batı duvarına paralel olarak uzanan ve IV. No'lu mekan olarak adlandırılan alanın yaklaşık 5 m. uzunluğunda dikdörtgen bir ev olduğu anlaşılmıştır. İki dar ucunda birer platform ve kuzey platformu üzerinde bir ocağın yer aldığı ev bazı onarım evrelerine sahiptir. Uzun süre kullanıldığı anlaşılan ev tabanı üzerinden Erken Transkafkasya II keramikleri ele geçmiştir. M5 "a" karesine doğru uzanan evin kuzey bölümü henüz saptanamamıştır. Bu çalışmalara 1989 yılında devam edilecektir. M5 açmasından elde edilen çanak-çömlekler genellikle koyu yüzeyle ve elde yapılan karakteristik Erken Transkafkasya II örnekleridir.

06 AÇMASI : (Resim. 3)

Bir önceki yılda kazılan alanların temizliği yapıldıktan sonra başlanan 06 açması çalışmaları özellikle 06 a ve c karelerinde yoğunlaştırıldı. Açmanın doğu duvarına paralel olarak uzanan kerpiç bir duvarın varlığı önemlidir. Köylülerin höyükten taş malzeme sağlama girişimleri gerek 06 açmasını gerekse bu duvarı yer yer tahrip etmiştir. Yaklaşık olarak 1.50 m. yüksekliğe sahip duvarın temelleri taş tandır. Taş bloklarında herhangi bir düzeltme yapılmamıştır. Taş temelin kesin kalınlığı henüz saptanamamıştır. Deprem sonucunda çatlayan duvarın ne tür bir alanı çevirdiği kesin değildir. Duvarın

kalınlığı ve yüksekliği bir sur duvarı ya da bir ihata duvarı olabileceğini anımsatmaktadır. Sözü edilen duvarın kuzey ve güney yönlerindeki devamını bulmak amacıyla yapılan çalışmalar şimdilik bir sonuç vermemiştir. Duvarın batısındaki mekanda ele geçen keramiklerin hemen hepsi Erken Transkafkasya kültürünün eserleridir. Karışık bir durumda olasılıkla yıkıntı içinde bulunan bu keramikler genellikle koyu yüzlü küplerdir. Açma içindeki dağınık halde bulunan taş bloklarının konumu köylülerin yaptığı tahribatının boyutlarını açıkça göstermektedir.

N7 AÇMASI : (Resim. 4)

Höyüğün en yüksek noktasında bulunan N7 açması olası Demir Çağı katını bulabilmek amacıyla 1988 yılında açılmaya başlanmıştır. Yüzey toprağının kaldırılması sırasında bol miktarda karışık çanak-çömlek ele geçmiştir. Ancak, 0.70 m. derinliğe dek herhangi bir mimari kalıntı yoktur. Bu seviyeden sonra ele geçen taş duvar parçaları yer yer tahrip olmuştur. Ele geçen çanak-çömlek buluntular bu ilk evrenin Ortaçağ olduğunu kanıtlamaktadır. Yüzey toprağına yakın olması nedeniyle tahribata uğrayan bu katın hemen altında yoğun kül kalıntılarıyla karışmış bir çakıl tabakasına rastlanmıştır. Tüm açma içinde gözlenen çakıl tabakasının kazılmasıyla ortaya yeni bir evreye ait düzgün taş duvarlar çıkmaya başlamıştır. Taş duvarların sınırladığı dikdörtgen mekan kerpiç duvarlar ile bölümlere ayrılmıştır. Bu bölümler içinde ocaklar ve tandırlar gün ışığına çıkarılmıştır.

Açmanın batı yönünde yer alan bir odanın içinden çıkan depo kapları ve kalıntıları buranın bir depo mekanı olabileceğini göstermiştir. Bulunan çanak-çömlekler bu tabakanın Urartu Dönemi'ne ait olduğunu kanıtlamıştır. Bu tabaka alttaki Erken Transkafkasya evresinden bir yangın ile ayrılmıştır. Höyüğün genel tabakalanmasına uygun olarak bu açmada da Erken Transkafkasya Kültüründen sonra Orta Demir Çağ'a kadar bir yerleşme yoktur.

M7 AÇMASI : (Resim. 5)

Höyüğün en yüksek yerinde yer alan N7 açmasında gün ışığına çıkartılan Orta Demir Çağına ait yapıların devamını bulabilmek amacıyla M7 açmasında çalışmalara başlandı. Yüzey toprağının hemen altında tahrip olmuş olarak ele geçen duvarlar Ortaçağ'a aittirler. Ortaçağ tabakası Demir Çağ'dan yaklaşık 0.30 m. kalınlığındaki bir

yangın tabakası ile ayrılır. Yangın tabakasının altında 3 adet çocuk iskeletinin bulunması ilginçtir. Bu seviyeden sonra çanak-çömlek buluntulardaki değişiklik hemen gözlenmektedir. Orta Demir Çağı döneminin özelliklerini taşıyan çanak-çömlekler genellikle devetüyü ve kahverengidir. Bu açmadaki çalışmalar 1989 yılında yoğunlaştırılacaktır.

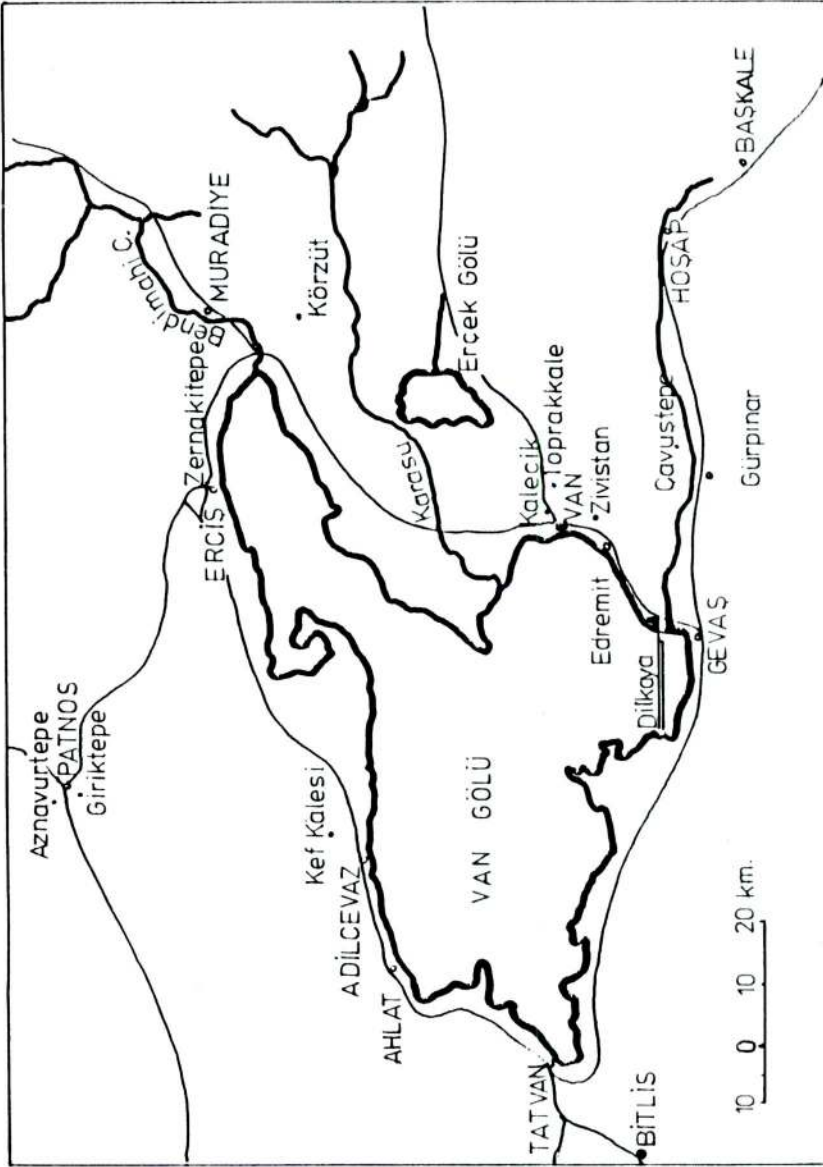
MEZARLIK : (Resim. 6)

1988 yılında mezarlık alanında DD-14, DD-15, EE-14 ve EE-15 açmalarında 1663.69/-7.31 m. ile 1664.91/6.09 m. leri arasında çalışıldı.

Bu yıl mezarlık alanındaki çalışmalarda kuzey-batı, güney-doğu yönünde uzanan 62 adet iskelet ele geçti. İskeletlerden 13 tanesi çocuk iskeleti, geri kalanlar ise yetişkinlere aittir. Kum gömü iskeletler içerisinde EE-15 açmasındaki III4 (88) nolu iskelet diğerlerine göre ayrıcalık göstermektedir. Ortaya çıkartılan diğer iskeletler sırt üstü yatırılmış iken, bu iskelet *hocker* durumda bulunmuştur. Önceki yıllarda bol olarak ortaya çıkartılan üzeri plaka taşla örtülü kum gömülerden 1988'de yalnızca bir adet (II.41. (88) nolu iskelet) ele geçmesi ilginçtir. DD-14 açmasında II.56 (88) ve II.57 (88) nolu iskeletleri üç yandan çevreleyen plaka taşların ve duvarların, bozulmuş küçük bir oda mezara ait olması gerekir. DD-15 açmasındaki II.40 (88) nolu iskelet üzerinde birbirine paralel olarak ele geçen ahşap hatıllar yeni bir tür kum gömü şeklinin varlığını göstermektedir.

Kum gömülerle birlikte çok sayıda küçük buluntu da ele geçmiştir. Sözü edilen buluntuları, çocuk iskeletleriyle bulunmuş boncuklar, bronz bilezikler, küpeler, yüzükler, deniz hayvan kabuğundan yapılmış takılar, taş ağırşak, minyatür pişmiş kap, amorf demir objeler ve üzeri okunamayan bir adet sikke olarak tanımlayabiliriz.

Mezarlık alanında 62 adet iskeletle birlikte bu yıl 6 adet Urartu urnesi ortaya çıkartılmıştır. Bunlardan 5 tanesi in situ, bir tanesi ise toprağın içerisinde tahrip olmuş şekilde bulunmuştur. Ürnelerin içerisinde küçük buluntu olarak bir adet mühür, taş boncuk, yılan başlı bilezik, bronz yüzük, iğneler ve (IV. 1. (88) nolu) urnenin dışında in situ durumda bronz bir kemer ele geçmiştir.

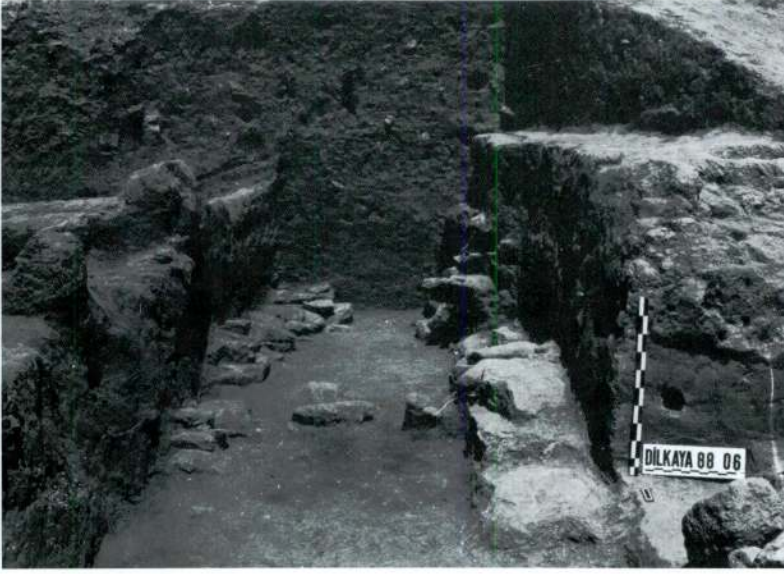

Res. 1 - Van-Dilkaya Höyüğü N5 Açması.

Res. 2 - M5 Açmasında Erken Transkafkasya II evresi evleri.

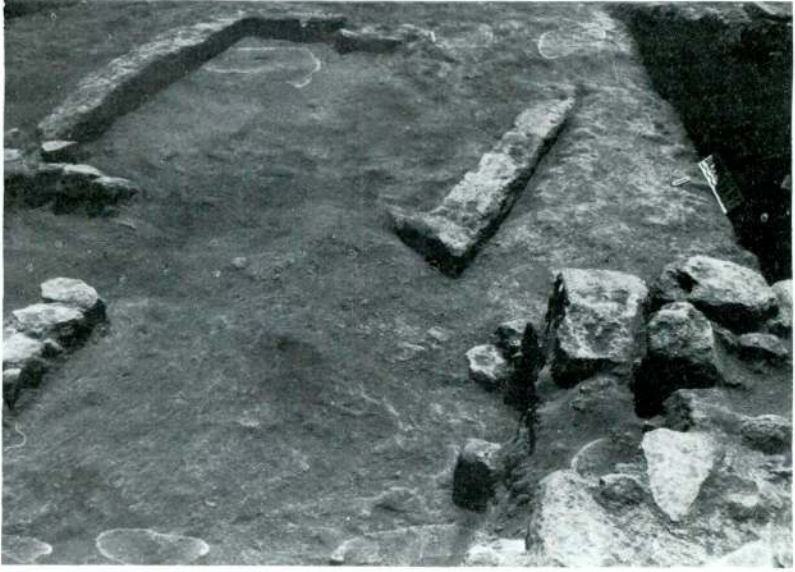

Res. 3 - Van-Dilkaya: 06 Açmasındaki taş temelli kerpiç sur duvarı.

Res. 4 - N7 Açması: Orta Demir Çağ kalıntıları.

Altan Çilingiroğlu

Res. 5 - M7 Açmasında Orta Demir Çağ kalıntıları.

Res. 6 - Van-Dilkaya mezarlık alanında kum gömüleri.

Res. 7 - Van-Dilkaya Mezarlık alanı: Urartı urnesi ve kemeri.

